

A beruházás által érintett terület egésze régészeti fedettségnek bizonyult. Azt is igazoltuk, hogy a jelenlegi beruházási területen kívül is folytatódik néhány objektum, ezért ott bármilyen földmunka veszélyezteti ezek állapotát. Jóllehet a kincset szolgáltató objektumot és közvetlen környékét többször is átvizsgáltuk fémkereső műszerrel, azonban nem zárhatjuk ki azt sem, hogy hasonló leletek előkerülhetnek még a környékén.

A megelőző feltárás eredményei alapján kijelenthető, hogy egy vízfolyás partján álló, a középső réz korban induló és a késő réz korban is létező települészetet tártunk fel, melynek környezete feltételezhetően mocsaras, lápos terület volt. A későbbi korokat jelző leletek alapján számolnunk kell még késő bronzkori temetkezésekkel is, bár a mostani feltárásban egyetlen ilyen sem találtunk; ezek valószínűleg a feltárással nem érintett részen találhatóak. Az éremkincs mellett néhány peremtöredék képviseli a késő vaskort. Ezek és a késő bronzkori tűk a 70KE48-as és a 74KE57-es objektumokból kerültek elő, melyekről feltételezhető, hogy eredetileg patakmeder részei voltak, így itteni megjelenésük másodlagosnak, a lelőhely korát illetően pedig marginálisnak tekinthető. A római kort szórvány kisbronzok (Kr. e. 3. század végére, 4. századra keltezhetően) és egy szintén szórvány, a felszínről gyűjtött *terra sigillata* töredék képviseli, melyek előkerülése az egykori Svaria területén megszokottnak mondható. Egyértelműen a római korra keltezhető objektum vagy jelenség nem került elő.

A terület fémkeresővel történt átvizsgálása során a beruházási terület határán szórványként 2 ezüstérme került elő, melyek a 18. század elejére keltezhetőek. Közülük csak egyet sikerült a helyszínen azonosítani. A 30. karótól 20 m-re Ny-ra I. Lipót 1705-re keltezhető ezüst dénárját találtuk meg.

A megelőző feltárást 2013. november 8-án a terület és az objektumok geodéziai felmérésével befejeztük.

KISS PÉTER – MRENKA ATTILA

239. Szögliget, Szádvár (KÖH 16815)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kö

A Herman Ottó Múzeum szakmai vezetésével és a Szádvárért Baráti Kör szervezésében 2013-ban is folytathattuk a 2010-ben megkezdett⁷⁶ szondázó jellegű régészeti kutatásokat. Az elmúlt évben két helyszínen folytak feltárások. A belső vár Csonkabástyájában egy NKA pályázat előkészítése kapcsán nyílt lehetőségünk a védmű Ny-i részének és a hozzá kapcsolódó várfalszakasznak a feltáráására.

A közel 3 m vastag külső várfal egy 6 m hosszú szakaszának megtisztításán túl feltártuk a bástyát a várudvar felől egykor lezáró fal részletét, valamint a várudvar felé benyúló épület habarcsos *terazzopadlóját* is. A külső vár területén, ezúttal a D-i várfal belső oldalán, egy újabb kései cserépkályha alapozását tártuk fel. Felderítettük a csigának nevezett felvonószerkezet felső kapujának Ny-i szélét, valamint a már állagvédett É-i falszakasz előtt nyitott kutatóárokban egy eddig ismeretlen építési periódusból származó, visszabontott várfal alapozása került napvilágra. A középső várban, kutatóárokban vizsgáltuk a Lisztes-bástya belső területét. Azonosítottuk legutolsó vastag habarcsos járósintjét, valamint közel 3 m-es mélységben előkerült a rondella alapozásának kiugrása is. Továbbá egy kis

kutatóblokkal feltártuk a Lisztes-bástya és a középső vár D-i falának csatlakozási pontját. Így egyértelművé vált, hogy a két falazat egyidős.

GÁL VIKTOR

240. Szőkedencs, Vár-domb (KÖH 49305)

(Somogy megye) Á, Kk

2012-ben és 2013-ban a Szőkedencstől Ny-ra lévő várban és környezetében terepbejárást, helyszíni szemlélt tartottunk. Fémkeresőzés közben szlavón báni dénárokat, nyílhegyeket, gombot, ezüst ruhacsatot találtunk. Igazoltuk, hogy a vár legalább a 13–14. század fordulóján biztosan működött. Egy helyen kőfal nyoma is megfigyelhető volt.

Munkatárs: Nyári Zsolt.

MOLNÁR ISTVÁN

241. Tahitótfalu, Kenderesek (MRT 7. k. 30 / 3. lh., KÖH 11780)

(Pest megye) Kö

Tahitótfalu határában, a település önkormányzata gátépítési beruházása előtt végeztünk megelőző és próbafeltárást a létesítendő gát területén. A terület humuszolása 2013 szeptemberére, a feltárás október során zajlott. Elsőként két egymás közelében álló kemencét tártunk fel. Az első Árpád-kori, a második kemence valamivel korábbi, talán a 9. századra keltezhető a kerámialeletek alapján. A terület középső részén több Árpád-korba sorolható objektumot, így köztük több házat is feltártunk. A házak nagyjából szabályos rendben helyezkedtek el, egymástól közel azonos távolságra. A házak körül több árok és gödör feltárását is elvégeztük. A régészeti objektumok összterülete 15 733m² volt.

Munkatárs: Zimborán Gábor.

RAJNA ANDRÁS

242. Taktabáj határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, B, Sza, Á

2013. október 4–14. között, előzetes régészeti dokumentáció keretében a Herman Ottó Múzeum a Szerencsi kistérség ivóvízellátását célzó beruházáshoz kapcsolódóan (KEOP-1.3.0/09-11-2011-0046 azonosító számú projekt) terepbejárást végzett. A felszíni kutatás Abaújszántó, Tállya, Szerencs, Taktabáj, Csobaj, Tarcal és Tokaj területét érintette. Legnagyobb részben késő bronzkori, kisebb mennyiségben neolitikus, római császárkori és középkori lelőhelyeket azonosítottunk. A település határában az alábbi lelőhelyeket dokumentáltuk.

Kender-földek (KÖH 88525): A lelőhely Taktabáj és Csobaj között helyezkedik el, a környezetéből kiemelkedő dombon, a Kender-földek dűlőben, a Báj-Tardosi-csatornától 60 m-re DNy-ra. A lelőhely területén található a taktabáji temető és a víztorony. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll. A bejárásakor kukorica borította, ami rossz látási viszonyokat biztosított. Ennek ellenére 530×220 m-es területen nagyon intenzíven jelentkező római kori leleteket gyűjtöttünk (161 kerámiatöredék, egy orsógomb és egy üvegyöngy), szórványosan őskori és késő bronzkori kerámiatöredéket találtunk.

Mogyorós-dűlő (KÖH 88527): A lelőhely a Taktabájhoz tartozó Mogyorós-dűlő területén, annak K-i részén, egy enyhén

76 RKM 2010, 371–372.; RKM 2011, 178.; RKM 2012, 97.

kiemelkedő dombon található, a Bódványos-ér és a Báj-Tardosi-csatorna között. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll; a bejárásor frissen szántott és boronált volt, ami jó látási viszonyokat biztosított. 330×90 m-es területen szórványosan késő bronzkori és Árpád-kori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Csengeri Piroska, Hajdú Melinda, Horváth Antónia, Miskolci Melinda, Kalászi György, Gregóczki Gergő, Galkó József, Gyárfási József.

TÓTH KRISZTIÁN

243. Tamási határa (Tolna megye) B, Ró, Kő

A 2013 tavaszán végzett terepbejárások alkalmával a településen az alábbi lelőhelyeket érintettük.

Belső-rétföld (KÖH 84589): A szentmártoni alsó halastó Ny-i oldalán, az Építők útja legszélső házai közelében 2011-ben római lelőhelyet azonosítottam. Március 7-én, ettől É-ra jártam végig a Szentmártoni-patak Ny-i felét, a régi ozorai földútig. Az északabbra fekvő Szentmártoni-halastó Ny-i felén, az egykori Széchenyi Tsz telephelyétől K-re, a tó szélén néhány 10 m szélességben, a száraz szántásban szórványosan római kori kerámiát találtam.

Kálvária kápolna (KÖH 23768): A Rozália-, vagy más nevén Kálvária-kápolna közvetlen közelében középkori lelőhely ismert. A kápolna Ny-i oldala előtt induló Kápolna utca elején, az 1–4. sz. házak előtti alacsony partfalból néhány középkori kerámiát gyűjtöttem.

*Szent István park (KÖH 84593):*⁷⁷ A miklósvári üdülőtelepen létesített játszótér (Szent István park) a Páriba vezető kerékpárút és a Dám utca között fekszik. A játszótér körüli park földjében néhány jellegtelen bronzkori kerámiát gyűjtöttem.

Szentmártoni-dűlő 2. lelőhely (KÖH 84591): Március 7-én a szentmártoni É-i halastó Ny-i oldalán bejárása után (Belső-rétföld) a délebbi halastó K-i oldalán, a gáttól D-re szintén római cserepeket találtam kb. 150–200 m hosszán, amelyek a dombvonulatot kettévágó, ÉNy–DK irányú mellékvölgy két oldalán sűrűsödtek. A mellékvölgy fölé emelkedő domb DDNy-i részén szórványosan római téglatöredékeket találtam néhány 10 m átmérőjű foltban.

K. NÉMETH ANDRÁS

244. Tarcál határa (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, B

2013. október 4–14. között, előzetes régészeti dokumentáció keretében a Herman Ottó Múzeum a Szerencsi kistérség ivóvízellátását célzó beruházáshoz kapcsolódóan (KEOP-1.3.0/09-11-2011-0046 azonosító számú projekt) terepbejárást végzett. Afelszínikutatás Abatújszántó, Tállya, Szerencs, Taktabáj, Csobaj, Tarcál és Tokaj területét érintette. Legnagyobb részben késő bronzkori, kisebb mennyiségben neolitikus, római császárkori és középkori lelőhelyeket azonosítottunk. A település határában az alábbi lelőhelyeket dokumentáltuk.

Bálint-csere (KÖH 88529): A lelőhely a Bálint-csere nevezetű dűlő É-i részén, a Prüggyi-főcsatorna által körülvett, környezetéből markánsan kiemelkedő dombon helyezkedik el, az

éren átívelő hídtól 50 m-re. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll; a bejárásor kukorica fedte, ami rossz látási viszonyokat biztosított. 240×130 m-es területen, a rossz látási viszonyok ellenére közepes intenzitással jelentkeztek őskori, de főleg késő bronzkori kerámiatöredékek.

Kis-homokos (KÖH 88539): A lelőhely Tarcaltól DK-re, a Kengyel-lapos nevű tó közvetlen közelében, annak ÉK-i szélén, egy a környezetéből markánsan kiemelkedő dombon található. A domb területe és a rajta romos állapotban lévő Szirmay-kastély a Tokaj-Hegyalja Tsz-hez tartozik. A domb legnagyobb részét épületek és lebetonozott területek fedik. Ny-i széle mezőgazdasági művelés alatt áll. Az itt található szántón intenzíven gyűjtöttünk késő bronzkori kerámiatöredékeket. Feltehetően a domb magasabb részei, 300×130 m-es terület a lelőhely részét képezheti.

Munkatársak: Csengeri Piroska, Hajdú Melinda, Horváth Antónia, Miskolci Melinda, Kalászi György, Gregóczki Gergő, Galkó József, Gyárfási József.

TÓTH KRISZTIÁN

245. Tarnalelesz, Római katolikus templom (KÖH 85619)

(Heves megye) Á, Kk, Kú, Ú

A Dobó István Vármúzeumnak 2013. szeptember 16-án Balogh Ferenc jelentette, hogy a tarnaleleszi római katolikus templom felújításához kapcsolódó drénezés során, az árok ásásakor embersontok és egy edény került elő. Bejelentése nyomán, a délután folyamán Tanyi Sándorral szálltunk ki a helyszínre. A római katolikus templom (és temetője) sem műemlékként, sem régészeti lelőhelyként nincs nyilvántartva.⁷⁸

A római katolikus templom a falu ÉNy-i részén, a dombtető peremén helyezkedik el. A hosszúkas, háromszög alaprajzú templomkertet és temetőt DK felől az Ady Endre utca, É-ról a szomszédos telkek, Ny-ról vékony fás-bokros sáv határolja. A templom nyolcszög záródású szentélye Ny-ra tájtolt, É-i oldalán sekrestye. A markoló a templom körül, az épület falától 2–4 m-re, dréncső fektetés céljából, mintegy 80 cm mély árkot húzott. A templomot felállványozták és vakolatát körben mintegy 150 cm magasságig, a szentélynél a párkányig eltávolították.

A szemle során megállapítottuk, hogy a markoló az árok kiásásakor két fal alapozást, egy „csontos gödröt” és egy a templom jelenlegi bejáratához vezető, újkori, téglával szegélyezett gyalogutat vágott át. Az egyik keresztülvágott fal mellett, az árokkalban edény pereme mutatkozott. A jelenségek fényképes dokumentálása után – további sérülésétől tartva – az edényt kibontottuk. Az összeroppant edényből csecsemő maradványai és egy textilbe csomagolt bronzérem került elő. A „csontos gödröből” nagy mennyiségű, rossz megtartású embersont, köztük egy rézpatinás koponyatöredék került elő. A helyszíni szemle tapasztalatai alapján kértük a munkálatok felfüggesztését, és – a területileg illetékes Örökségvédelmi Hivatal tájékoztatása mellett – a következő napokban leletmentő ásatást végeztünk.

Az ásatás során (2013. szeptember 17–20.) rögzítettük az árokkal átvágott falalapozások melletti rétegvizonyokat. Felártuk a „csontos gödröt”. Tanyi Sándor elkészítette a templom alaprajzi felmérését. Dokumentáltuk a vakolat leverésének köszönhetően megfigyelhető falelválásokat.

77 A Közhiteles Nyilvántartásban a Tamási, Miklósvár lelőhely (KÖH 87615) alatt szerepel.

78 Voit Pál: Tarnalelesz. In: Dercsényi Dezső – Voit Pál szerk.: Heves megye műemlékei III. Magyarország műemlékei topográfiaja 9. Budapest 1978, 604.